

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 6. novembril 2014¹

Kohtuasi C-564/13 P

**Planet AE Anonymi Etaireia Parochis Symvouleftikon Ypiresion
versus**

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus — ELTL artikkel 272 — Vahekohtuklausel — Tuvastushagi — Põhjendatud huvi

I. Sissejuhatus

1. Käesolev apellatsioonkaebus Üldkohtu määruse² (edaspidi „vaidlustatud määrus”) peale tõstatab peajasjalikult menetluslikke küsimusi, millel on praktikas suur tähtsus.
2. Sisuliselt on tegemist sellega, kas ja kui jah, siis millistel tingimustel saab esitada tuvastushagi liidu kohtutele, kui Euroopa Komisjoni ja eraõigusliku ettevõtja vahelise vaidluse lahendamine kuulub vahekohtuklausli alusel ELTL artikli 272 järgi nende kohtute pädevusse.

II. Vaidluse taust ja vaidlustatud otsus

3. Apellant, kes on Kreeka ettevõtja, sai Euroopa Komisjonilt kolme projekti (Ontology enabled E-Gov Service Configuration (ONTOGOV), Fostering self-adaptive e-government service improvement using semantic technologies (FIT) ja Risk Assessment for Customs in Western Balkans (RACWeb)) teostamise raames erinevaid makseid.
4. Projektide teostamise ja maksete tegemise alus oli apellandi ja komisjoni vahel sõlmitud lepingud. Lepingute suhtes pidi vastavalt poolte taatele kehtima Belgia õigus. Lepingute kohaselt pidi komisjon vastava tõendi olemasolul kandma apellandi teatud abikõlblikud kulud. Lepingud nägid sõnaselgelt ette komisjoni hilisema kontrolli selle üle, kas maksed tehti ka tegelikult abikõlblike kulude katmiseks.
5. Nende lepingute kehtivust, rakendamist ja tõlgendamist puudutavate vaidluste lahendamine kuulus vastava vahekohtuklausli alusel liidu kohtute pädevusse.
6. Pärast projekti lõppu lasi komisjon 2008. aastal vastavalt lepingule välisel audiitoräriühingul kontrollida, kas apellandi näidatud kulude puhul oli tõepoolest tegemist abikõlblike kuludega ja seega komisjoni seisukohast õiguslikul alusel tehtud maksetega. Kontrollimise käigus tekkis audiitoril kahtlus, kas kõikide maksete tegemiseks esines õiguslik alus. Eelkõige arvustati seda, et apellandi

1 — Algkeel: saksa.

2 — Määrus Planet vs. komisjon (T-489/12, EU:T:2013:496).

juhtivad töötajad töötasid (arvetel väga suure summana kajastuvate tasude eest) projekti kallal märkimisväärselt suures ulatuses. Järgnevatel aastatel – kuni 2012. aasta maini – apellandi ja välist kontrolli teostava komisjoni talituse arvamuste vahetamise käigus ei jõutud kokkuleppele 547 653,42 euro (edaspidi „vaidlusalused kulud”) suuruse summa abikõlblikkuse osas³.

7. Ehkki komisjon väljendas valmidust kohtuväliste kõneluste jätkamiseks⁴ ega esitanud apellandile veel maksenõuet, esitas viimane 2012. aasta novembris Üldkohtule hagi nõudes tuvastada, et komisjon on vaidlusaluseid kulusid tunnustamata jättes rikkunud lepingut, ning lisaks, et vaidlusalused kulud on abikõlblikud ja neid ei pea komisjonile tagasi maksma⁵. Oma hagis tugines apellant ELTL artiklitele 272 ja 340.

8. Komisjon esitas hagile vastuvõetamatuse vastuväite.

9. Vaidlustatud määruses järgiti valdavas osas komisjoni seisukohti ja jäeti apellandi hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata. Leiti, et kuni komisjon ei ole pöördunud apellandi poole maksete tagasinõudmiseks, on küsimus, kas apellandil on üldse kahju tekkinud, hüpoteetiline. Hagi esitamiseks puudub tal seetõttu piisavalt konkreetne ja olemasolev põhjendatud huvi⁶.

III. Apellatsioonkaebus

10. Apellant vaidlustab nimetatud määruse ja leiab sisuliselt, et huvi tuvastamise suhtes esineb juba enne komisjoni konkreetset maksenõuet. Komisjon on korduvalt keeldunud arvestamast apellandi argumente vaidlusaluste kulude kohta. Veel ei ole selgitatud, kas apellant võib vaidlusalused maksed endale jätta. Sellega seotud ebakindlus kahjustab konkreetset ja olemasolevalt apellandi varalist olukorda. Järelikult on tema hagi lepingulise nõude tuvastamiseks vastuvõetav⁷.

11. Komisjon leiab seevastu, et vaidlustatud määrus on õiguspärane ja palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

IV. Õiguslik hinnang

12. Käesolevas kohtuasjas on tegemist Euroopa Kohtu poolt seni käsitlemata õigusliku valdkonnaga. Selgitada tuleb kahte küsimust; esiteks: kas ELTL artikli 272 kontekstis on üldse lubatud tuvastushagi esitada ja teiseks: kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas käesoleva asja asjaoludel tuleb lähtuda apellandi piisavast põhjendatud huvist. Nendele küsimustele vastamisel omab tähtsust see, millise õiguse järgi tuleb hinnata tuvastushagi lubatavust ja vastuvõetavuse tingimusi.

A. Esimeses kohtuastmes esitatud nõude kvalifitseerimine tuvastusnõudeks

13. Kõigepealt tuleb aga selgitada, kas apellandi nõue on üldse kvalifitseeritav tuvastushagina.

3 — Vaidlustatud määrus, punktid 7–22.

4 — Vaidlustatud määrus, punktid 39 ja 40.

5 — Vaidlustatud määrus, punktid 23–27; sõna-sõnalt palub apellant esimesel kohtuastmel „tuvastada, et kuna Euroopa Komisjon lükkas tagasi hageja kõrgastme juhtide personalikulud, siis on ta rikkunud lepinguid ONTOGOV, FIT ja RACWeb, ning et hageja kõrgastme juhtide personalikulud, mis on nimetatud lepingute alusel komisjonile esitatud kogusummas 547 653,42 eurot, on abikõlblikud ja hageja ei pea neid komisjonile tagasi maksma”.

6 — Vaidlustatud määrus, punktid 44–50.

7 — Apellatsioonkaebus, punktid 14–16.

14. See küsimus tekib eelkõige seetõttu, et apellant tugines enda nõudes „tuvastada, et [...] kõrgastme juhtide personalikulud [...] on abikõlblikud ja [...] [neid] ei pea [...] komisjonile tagasi maksta”, esimeses kohtuastmes mitte üksnes ELTL artiklile 272, vaid ka ELTL artikli 340 lõikele 1⁸, mille alusel võib esmapilgul näida, et tema nõue tuleb kvalifitseerida kahju hüvitamise nõudeks ja seetõttu tuleb lähtuda sooritushagist.

15. Selle kohta leidis komisjon, et hageja nõue on kokkuvõttes suunatud sellele, et ta võiks endale jätta saadud maksed ja seega tulemusele, mida saavutatakse tavaliselt sooritushagiga. Seetõttu tuleb hageja nõue kvalifitseerida sooritushagiks.

16. Komisjoni väide ei ole aga juba seetõttu veenev, et mõistlikul tõlgendamisel, nagu peavad liidu kohtud tegema⁹, ei ole hageja nõue just nimelt mitte suunatud komisjoni sooritusele, vaid kohtulikule tuvastusele, et *juba tehtud* maksed on tehtud õiguslikul alusel. Komisjonilt ei soovi apellant ei millegi tegemist ega tegemata jätmist, vaid, nagu ka komisjon ise mõõnab, kokkuvõttes kohtulikku tuvastust, et ta võib komisjoni maksed endale jätta. Vaidluse ese on seega kohtulik hinnang pooltevahelisele õiguslikule suhtele seoses küsimusega, kas sellest võib tuletada komisjoni õiguse nõuda maksete tagastamist või mitte. Apellant palub siinkohal tuvastada, et tagasimaksmise nõuet ei ole.

17. Selline hagi ei ole mitte sooritushagi, vaid (negatiivne) tuvastushagi, mille lubatavust ja vastuvõetavuse tingimusi tuleb järgnevalt kontrollida ELTL artikli 272 raames.

B. Tuvastushagi lubatavus ELTL artikli 272 raames

18. Apellatsioonkaebus võib olla asjakohane üksnes juhul, kui ELTL artikli 272 raames on üldse lubatud pöörduda liidu kohtute poole tuvastusnõudega. Seega tuleb kõigepealt selgitada seda küsimust.

1. ELTL artikkel 272 on omaette pädevusnorm

19. ELTL artiklis 272 ega liidu kohtute menetlusnormides ei ole ette nähtud vahekohtuklausli alusel esitatavate õiguskaitsevahendite suhtes ammendavat hagi liikide kataloogi. See, et tuvastushagi lubatavus ei ole positiivses õiguses ette nähtud, ei tähenda seega veel, et see on täiesti välistatud.

20. Vastupidi: kui ELTL artikkel 272 annab pooltele võimaluse pöörduda enda vaidluste lahendamiseks liidu kohtute poole, peavad nende kohtute pädevusse põhimõtteliselt kuuluma kõik nõuded, mida võib nende vaidluste kontekstis esitada. Hõlmatud on ka võimalikud tuvastusnõuded¹⁰. See tuleneb põhiõiguste harta artiklis 47 ette nähtud tõhusa õiguskaitse nõudest.

21. Kohtupraktikas (eelkõige Üldkohtu praktikas) leidub seetõttu – ilma, et tuvastushagi probleemistikku oleks sõnaselgelt teemaks võetud – lahendeid, milles *vahekohtuklausli alusel* esitatud tuvastusnõudeid ei ole vastuvõetamatus tõttu läbi vaatamata jäetud, vaid asjas on tehtud sisuline otsus¹¹.

8 — Vt hagi punkt 1.

9 — Vt selle kohta kohtumäärus Verein Deutsche Sprache vs. nõukogu (C-93/11 P, EU:C:2011:429, punkt 18).

10 — Nii ka käesolev nõue, mis puudutab vaidlusaluste lepingute täitmist ja on seega hõlmatud punktis 5 nimetatud vahekohtuklausliga.

11 — Vt nt kohtuotsused ELE.SLA vs. komisjon (T-312/10, EU:T:2012:512, punkt 58) ja EMA vs. komisjon (T-116/11, EU:T:2013:634, punkt 64).

22. Eeltooduga ei ole vastuolus, et *väljaspool ELTL artikli 272 kohaldamisala* ei saa liidu kohtutele esitada tuvastusnõudeid, kui „need [ei vasta] ühelegi hagi liigile, mis kuuluvad Euroopa Kohtu pädevusse”¹². Nimelt näeb Euroopa Liidu toimimise leping institutsioonide suhetes liikmesriikidega ammendavalt ette kõne alla tulevad hagi liigid¹³, mida ei ole aga võimalik öelda vahekohtuklauslite valdkonna kohta. ELTL artikli 272 koosseis on pigem lahtine, andes õiguse pöörduda liidu kohtutesse privaatautonomia alusel kokku lepitud vahekohtuklauslite alusel sisuliselt täpsemalt määratlemata „era- või avalik-õiguslikke” lepinguid puudutavates küsimustes. Eeltoodut arvestades ei ole vastupidi institutsioonilisele liidu õiguse valdkonnale *ex ante* üldse ette ennustatav, milliseid õiguskaitse nõudeid võidakse ELTL artikli 272 raames liidu kohtutele esitada. Selge on üksnes see, et kuna vastavalt ELTL artiklile 272 kuulub nende kohtute „pädevusse [...] otsuse tegemine [...] vahekohtuklausli alusel”, peavad nad pooltele tagama ulatusliku tõhusa kohtuliku kaitse. Kui see hõlmab üksikjuhtumil tuvastusnõuet, peavad liidu kohtud ka selle üle otsustama ega saa asuda ELTL artikli 272 kontekstis positiivses õiguses tuvastushagi käsitlevate normide puudumisele (või sellise hagi liigi lubamatusele liidu õiguse teistes valdkondades), viidates seisukohale, et see ei kuulu nende pädevusse.

23. Selgitamata on aga veel küsimus, kas põhimõtteliselt lubatava tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste üle tuleb otsustada üksnes (autonoomselt) liidu õiguse järgi või on määrav lepingu suhtes kohaldatav õigus (tavaliselt siseriiklik õigus).

2. Tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste hindamiskriteerium ELTL artikli 272 raames

24. Üksnes liidu õigusest lähtuva lahendi kasuks räägivad kolm põhjust.

a) *Lex fori* tähendus õiguskaitse vormi vastuvõetavusele¹⁴

25. Esiteks on küsimus lubatavast hagi liigist ja selle vastuvõetavuse tingimustest oma olemusest tulenevalt menetlusõiguse lahutamatu osa – ja seega ei otsustata selle üle lepingule kohaldatava õiguse järgi, vaid asja arutava kohtu suhtes kehtivate (siin: liidu õiguse) normide järgi. Seega tuleks ELTL artikli 272 juhtumil kohaldada liidu õigust nii *lex fori*’na kui ka tuvastushagi lubatavuse ja vastuvõetavuse tingimuste küsimuses.

26. See seisukoht näib vastavat ka õiguskirjandusele ja liikmesriikide kohtute praktikale; välja arvatud erandid, mis ei ole eriti veenvad¹⁵. Kohtuliku kaitse vajadust peetakse valdavalt osaks õigusest kohtusse pöörduda, mis ei saa sõltuda kohaldatavast õigusest. Sellise kohtuliku kaitse vormi nagu tuvastushagi vastuvõetavusele on seega määrav *lex fori*¹⁶.

27. Sellest eraldi tuleb aga käsitleda küsimust, kas poolel võib esineda üksikjuhtumil privaatautonomia alusel kokku lepitud *pactum de non petendo*’st tulenevalt takistus esitada muidu lubatav õiguskaitsevahend ja millise õiguse järgi tuleb otsustada sellise kokkuleppe kehtivuse üle. Esinevad kaalukad põhjused mitte kasutada siin asjaomase nõude *lex fori*’t, vaid *lex causae*’t. See küsimus ei ole aga käesoleva kohtuasja ese ja seda ei pea siinkohal seega rohkem arutama.

12 — Kohtumäärus Itaalia vs. komisjon (C-224/03, EU:C:2003:658, punkt 21), mis puudutas Itaalia Vabariigi nõuet tuvastada, et teatud meetmed ei kuulu komisjoni pädevusse; vt lisaks ametnike tegevust reguleerivate õigusnormidega seotud tuvastusnõuete kohta kohtuotsus Jaenicke Cendoya vs. komisjon (108/88, EU:C:1989:325, punktid 8 ja 9).

13 — Kohtumäärus Itaalia vs. komisjon (C-224/03, EU:C:2003:658, punkt 21).

14 — Vt selle kohta Dasser, F., „Feststellungsinteresse in internationalen Verhältnissen”, *Jusletter*, 29.9.2003, punktid 16-18; kättesaadav veebilehel: <http://www.homburger.ch/fileadmin/publications/FESTSTLL.pdf>.

15 — Sellest erineva, *lex causae*’st lähtuva Šveitsi kohtute seisukoha kohta – seda küll mitte seoses liidu õigusega – vt eespool 14. joonealuses märkuses viidatud Dasserri kriitiline märkus.

16 — Vt nt Schack, H., *Internationales Zivilverfahrensrecht*, 6. Aufl., Verlag C. H. Beck, München 2014, punkt 591 ja selles viidatud allikad.

b) Liidu õiguse autonoomia ja ühetaoline kohaldamine

28. Teiseks räägivad autonoomia põhimõte ja liidu õiguse ühetaolise kohaldamise põhimõte üksnes liidu õigusest tuleneva lahenduse kasuks.

29. Kui kohaldada konkreetse vaidluse aluseks olevale kokkuleppele iga kord seda kokkulepet sisaldava lepingu suhtes kohaldatavat õigust, siis peaksid liidu kohtud õiguse kohaldamisel lähtuma kirjust valikust erinevate õiguskordade normidest: olenevalt poolte valikust – mis võib tipneda ka kolmanda riigi õiguse kohaldamisega – oleks tuvastushagi kord lubatav, teinekord jälle mitte ja menetlust liidu kohtutes mõjutaksid selles olulises küsimuses pidevalt erinevad voolud riigisisestes õiguskordades. Põhimõttega, et menetlus liidu kohtutes ei ole poolte käsutada¹⁷, oleks selline lahendus (kus pooled valiksid kokkuvõttes kohaldatava õiguse) tõenäoliselt vastuolus.

30. Kui vastuvõetavuse küsimust tuleks hinnata riigisisese õiguse järgi, tekitaks see praktikas ühtlasi probleeme kohaldatava õiguse väljaselgitamisel ja hindamisel¹⁸ ja kui sellele õigusele hinnangu andmist Üldkohtus vaidlustatakse apellatsioonkaebusega, tuleks kaevuda eriti sügavale Euroopa Kohtu põhikirja artiklisse 58.

31. Vastavalt sellele sättele kontrollib Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses täies ulatuses põhimõtteliselt ainult liidu õiguse järgimist. Kui vastavalt sellele sättele ei oleks Euroopa Kohtul võimalik põhjalikult hinnata küsimust, kas Üldkohus on esimese kohtuastmena kohaldanud – tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste osas – ebaõigesti riigisisest õigust¹⁹, tekiks lünk kohtulikus kaitses, millega ei ole võimalik korra kohasest õigusemõistmisest tulenevalt leppida. Kui Euroopa Kohus peaks kaaluma käesolevas kohtuasjas tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste hindamiseks *lex causae* riigisisese õiguse kasutamist, peaks ta sellele probleemistikule mõtlema.

32. Euroopa Kohus on küll juba – just seoses vahekohtuklauslite alusel peetavate menetlustega, ilma seejuures apellatsiooniasemes otsuse muutmata jätmist siseriikliku õiguse järgi sõnaselgelt puudutamata ja selles osas tekkivat vastuolu kohtuotsusega *Edwin vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*²⁰ lahendamata – leidnud vastuolus põhikirja artikli 58 tekstiga, et ta võib apellatsioonimenetluses kontrollida riigisisese õigusest tulenevaid lepingule kohaldatavaid *materiaalõigusnorme*²¹. Selle kasuks räägivad ELTL artikli 272 eriline seisund Euroopa Liidu toimimise lepingu pädevusnormide süsteemis ja tõhusa õiguskaitse nõue. Igatahes ei tohi selline kohaldamisala avamine minna nii kaugele, et pooled võivad lisaks lepingule kohaldatava õiguse valikule käsutada *ka menetlusõiguse* üle liidu kohtutes. Selle õiguse autonoomne ja ühetaoline struktuur liidus välistab nimelt täielikult sekkumise privaatautonomia alusel.

33. Lubades privaatautonomia vahekohtuklausli raames õiguse valiku kaudu ka liidu kohtutes toimuvatesse menetlustesse, avaksime Pandora laeka. Kui nimelt möönda, et hagi vastuvõetavus sõltub poolte valitud õigusest ja seega kokkuvõttes poolte tahtest, tuleks loogiliselt ka lisaks sellele tunnustada, et ELTL artiklis 272 toodud menetluses on poolte tahe määrav kõikides menetlusküsimustes, nagu kohtu koosseisu või menetluse konkreetse kulu osas. See ei oleks kooskõlas liidu kohtute kodukordade sätetega.

17 — Hagi esitamise tähtaja imperatiivuse kohta vt nt kohtumäärus *Micşa* (C-573/10, EU:C:2011:479, punkt 47).

18 — Uurimis põhimõtte kehtivuse kohta Üldkohtus ka seoses riigisisese õigusega vt kohtuotsus *Siseturu Ühtlustamise Amet vs. National Lottery Commission* (C-530/12 P, EU:C:2014:186, punkt 44).

19 — Seda aspekti ei ole selle olemusest tulenevalt võimalik hõlmata põhikirja artikli 58 järgi apellatsioonimenetluses igal juhul lubatavate pädevuse puudumise ja menetlusnormide rikkumise väidetega, kuna pädevuse küsimus saab lõpliku vastuse ELTL artiklist 272 koostoimes vahekohtuklausliga ning küsimus tuvastushagi vastuvõetavuse tingimustest ei mõjuta menetluse kulgu kui sellist.

20 — Kohtuotsus *Edwin vs. Siseturu Ühtlustamise Amet* (C-263/09 P, EU:C:2011:452, punktid 48–53).

21 — Seda küsimust ei ole kohtuotsuses *Commune de Millau ja SEMEA vs. komisjon* (C-531/12 P, EU:C:2014:2008) lähemalt käsitletud; vt minu ettepanek selles kohtuasjas (C-531/12 P, EU:C:2014:1946).

34. Lõpuks räägib riigisisese õiguse kohaldamise vastu see, et ELTL artikli 272 raames on pooltel võimalik otsustada, et nende vaidluse osas ei langetata sisulist otsust mitte konkreetse riigi õiguse alusel, vaid teistsuguste õigusnormide alusel. Võimalik aga, et need ei sisalda üldse sätteid tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste kohta, kui need puudutavad – nagu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon kaupade rahvusvahelise ostu-müügi lepingute kohta või Rahvusvahelise Eraõiguse Ühtlustamise Instituudi väljatöötatud rahvusvaheliste ärilepingute põhimõtted – sisuliselt vaid materiaalsoiguslikke aspekte. Euroopa Kohus peab aga ka sellistel juhtudel saama otsustada talle esitatud tuvastushagi vastuvõetavuse üle. Kui juhtumeid, mil pooled on valinud *lex causae*'na mingi konkreetse liikmesriigi õiguse, tuleks vastuvõetavuse küsimuses hinnata samasuguste kriteeriumide alusel kui juhtumeid, kus pooled seda teinud ei ole, ei jäägi järelikult üle muud võimalust, kui selgitada need kriteeriumid välja liidu õiguse alusel.

c) Liidu õiguse mõiste „põhjendatud huvi” sobivus tuvastushagi vastuvõetavuse tingimuste kindlaksmääramisel

35. Kolmandaks puudub ka vajadus kasutada igakordselt *lex causae*'st lähtuvat lahendust.

36. Liidu menetlusõigus sisaldab nimelt täielikku kogumit üldiselt kehtivaid, väljakujunenud kohtupraktikas konkretiseeritud põhimõtteid, mida saab *mutatis mutandis* üle kanda tuvastushagile. Vastuvõetavuse probleemistiku keskmes on seejuures küsimus põhjendatud huvist, mille puudumisega kaasneb ükskõik millist liiki hagi vastuvõetamatus. See kehtib ühtlasi ja eelkõige just tuvastushagi kohta.

37. Kas apellandil on tuvastushagi esitamiseks piisav huvi millegi tuvastamise suhtes, tuleb kontrollida edaspidi.

38. Vahejärelendusena tuleb tõdeda, et tuvastushagi on ELTL artikli 272 raames esiteks põhimõtteliselt lubatav ja teiseks tuleb selle vastuvõetavuse tingimuste üle otsustada liidu õiguse autonoomsete põhimõtete alusel.

C. Apellandi põhjendatud huvi?

39. Nagu Üldkohus õigesti leidis, puudub apellandil põhjendatud huvi 2012. aasta novembris esitatud hagi suhtes, kui ta ei saa hagi rahuldamise korral mingit märkimisväärset kasu ja hageja poolel puudub seega tekkinud ja olemasolev huvi kohtuliku kaitse saamiseks²². Selles osas lasub apellandil asjaolude esitamise ja tõendamise kohustus²³.

40. Apellant ei ole hagiavalduses konkreetselt esitanud, milles seisneb tema väidetav põhjendatud huvi. Ka apellatsioonkaebuses esinevad vaid suhteliselt ebatäpsed väited peamiselt apellandi varandusliku olukorra „ebakindluse” kohta, kuni tal puudub selgus selles kohta, kas ta tohib endale jätta talle antud vahendid²⁴. Milline konkreetne kasu kaasneks talle aga sellega, et juba hagi esitamisel oleks õiguslik

22 — Vt väljakujunenud kohtupraktika kohta eelkõige kohtuotsused *Cañas vs. komisjon* (C-269/12 P, EU:C:2013:415, punkt 15), *Abdulrahim vs. nõukogu ja komisjon* (C-239/12 P, EU:C:2013:331, punkt 61) ning kohtuotsus *Wunenburger vs. komisjon* (C-362/05 P, EU:C:2007:322, punkt 42).

23 — Vt selle kohta kohtujuristi ettepanek, Bot, kohtuasi *Abdulrahim vs. nõukogu ja komisjon* (C-239/12 P, EU:C:2013:30, punktid 51 ja 55).

24 — Apellandi seisukoht meenutab selles osas kaudselt Prantsuse õiguskirjanduses välja töötatud mõistet „intérêt de sécurité juridique”, mis aga ei ole leidnud ühest vastukaja kohtupraktikas (vt kohtupraktika kohta Grayot-Dirx, S., „Une action en justice peut-elle naître indépendamment d'un litige?”, *Recueil Dalloz*, 2011, lk 2311), rääkimata siis hiljuti uuesti kodifitseeritud Code de procédure civile'ist. Vt mõiste kohta Guinchard, S., Chainais, C. ja Ferand, F., *Procédure civile*, 31. édition, Dalloz, Paris 2012, punkt 134. Seda teemat ei ole tarvis siinkohal rohkem käsitleda, kuna vastavalt eeltoodud seisukohale ei ole tuvastamise huvi suhtes määrav mitte riigisisene õigus, vaid liidu õigus.

olukord selge, seda ei ole apellant öelnud ega väitnud seda enam ka, et teda ähvardaks suur õiguslik või majanduslik kahju ja milles see täpselt seisneks. Ka kohtuistungil esitatud järelepärimisele ei vastanud apellant midagi konkreetset, mistõttu ei ole vaja ka küsida, kas sellise väite esitamine apellatsiooniasemes oleks hilinenud ja oleks tulnud seetõttu arvestamata jätta.

41. Selles seisneb ka apellandi tuvastusnõude nõrk koht. Sest ehkki ELTL artikli 272 raames on tuvastushagi põhimõtteliselt lubatav, nõuab liidu õigus just sellisel juhul nagu käesolev, et apellant esitaks põhistatud seisukoha küsimuse kohta, miks juba enne komisjoni nõude esitamist on vaja pöörduda kohtu poole kaitse saamiseks. Kui sooritusahagi puhul, mis on suunatud konkreetse nõude täitmisele, saab põhjendatud huvi tavaliselt kergesti tuletada hageja nõude kontekstist, tuleb hageja õigustatud huvi teatud õigussuhte olemasolu või puudumise – või teatud nõude olemasolu või puudumise – abstraktseks kohtulikuks tuvastamiseks tavaliselt eraldi põhjendada. Liidu kohtute pädevusse ei kuulu nimelt abstraktsete õigusküsimusi puudutavate eksperdiarvamuste koostamine.

42. Küll võib täiesti ette kujutada konstellatsiooni, kus apellandile peab tõhusast õiguskaitsest tulenevalt jääma valik taotleda õigusliku olukorra selgitamist tuvastushagi abil ka enne lepingupartneri poolt nõude esitamist.

43. Mõelda võiks näiteks sellisele juhule, kus apellandi juhatus peaks tagasimaksmise nõude olemasolul juba enne võlausaldaja poolt nõude esitamist esitama pankrotiavalduse või koguma bilanssi suurema reservi, mis võib mõjutada kestvalt ja negatiivselt ettevõtte krediitvõimet, majanduslikku väärtust ja tema võimalust teostada riigihankeid.

44. Midagi sellist apellant aga ei väitnud, vaid piirdus üldiste väidetega. Üldised väited ei ole aga piisavad näitamaks, et ta saab kohtuliku kaitse kasutamise läbi praegu konkreetset kasu.

45. Eeltoodu kehtib seda enam, et apellant ei otsustanud kohtusse pöörduda mitte alles enne konkreetse maksenõude esitamist, vaid juba enne komisjoni menetluse lõpetamist; menetluse läbiviimine oli kokku lepitud juba lepingus ja menetluse käigus oli komisjon ilmselgelt valmis kõnelusi jätkama. Ei ole nähtav, et apellanti ähvardaks juba sellistel asjaoludel ebaõiglus, mille õiguslik tuvastamine on oluline, isegi kui teatud asjaoludel – näiteks põhjusega veniva komisjoni menetluse korral – võib juba enne komisjoni uurimismenetluse lõpetamist õigustada tuvastushagi esitamist põhiõigustest tuleneva hea halduse tagamise nõudega²⁵. Apellant ei ole aga selle kohta konkreetseid väiteid esitanud. Huvi tuvastushagi esitamiseks ei põhjenda veel tema subjektiivne arusaam, et komisjon ei ole teda kohtuvälises menetluses kuulda võtnud. Eelkõige ei tohi tuvastushagi kuritarvitada surve avaldamise vahendina kiirendamiseks kohtuvälise, lepingus kokku lepitud menetluse kulgu.

46. Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades leidis Üldkohus õigesti, et apellandil puudub põhjendatud huvi ja jättis tema hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

47. Seetõttu tuleb jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

D. Kohtukulud

48. Apellant on küll kohtuvaidluse tervikuna kaotanud ja seega tuleks temalt vastava nõude alusel Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõigete 1 ja 2 kohaselt koostoimes artikli 138 lõikega 1 välja mõista kohtukulud. Kuna komisjon ei ole aga kohtukulude hüvitamise nõuet esitanud ja Üldkohtus esitatud nõue ei kehti apellatsioonimenetluse tarvis, kannavad mõlemad pooled enda kohtukulud ise.

25 — Vt selle kohta minu ettepanek kohtuasjas Commune de Millau ja SEMEA vs. komisjon (C-531/12 P, EU:C:2014:1946).

V. Ettepanek

49. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus.

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.
2. Jätta apellatsioonkaebuse esitaja ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nende enda kanda.